

SLOVENCA SPOD GRINTOVCA NA SMUČEH S 4000-METRSKE GORE

SMUČANJE Z MATTERHORN

DAVO KARNIČAR

Prepričan sem, da delamo le tisto, kar bi že storili naši očetje in dedi: pred nekaj stoletji so za tiste čase ne povsem »čisti« možje kot prvopristopniki osvajali vrhove naših gora, mi pa zdaj poskušamo z njih smučati — če je le mogoče tudi tam, kjer strmina to komaj še dovoljuje in ohranja toliko snega, kolikor je potrebno za tako početje. Na premnoga vprašanja, zakaj, in svarila, če je to treba, lahko odgovorim le: moram, ker lahko.

Ocena razmer in težavnosti skupaj z zelo kritično presojo lastnih sposobnosti je temelj varnosti alpinističnega smučanja. Pametno navezo družji plezalna vrvi, preudarnega smučarja na smučišču opozori napis, alpinista, ki smuča, pa mora varovati ljubezen do (lastnega) življenja. Takšno smučanje je predvsem psihično zelo zahtevno, saj gre za neprestano drsenje, ki se lahko hitro sprevrže v nenadzorovan, tragičen sestop z gore.

Mislím, da so tukaj zelo pomembne samohodniške izkušnje, saj si v steni na smučeh vendarle sam s svojo smučarsko opremo. Seveda se je možno spuščati s smučmi po steni tudi ob vrvi, česar so polne zgodbe o takšnih dejavnostih iz domačih logov; vendar takšna herojstva ne zdrže dlje od mejnih kamnov.

Ko se naberejo izkušnje, človek rad primerja svoje znanje s sosedovim. Nemiljivost in lepota domačih gora sta me poučili o moji majhnosti in kot tak poskušam kdajpakdaj presmučati tudi katero od velikih sten v tujih gorstvih. Mnogo teh razsežnosti je še neznanih, trenutno pa je najbolj aktualno, kako težko steno nekemu uspe prepeljati in kako visoko nad morjem začne smučati.

Letošnjega 11. maja sva z bratom Drejcem smučala dobrih 200 metrov izpod vrha mogočne piramide Matterhorna (4477 m) prek njene vzhodne stene do varnega vzhodja na višini 3000 metrov.

Zamisel, načrtovanja in priprave segajo že nekaj časa v preteklost, zato je bilo najino veselje ob uspehu zares polno.

Po večkratnem telefonskem preverjanju vremena v Waliških Alpah je zasvetila zelena luč: pomladansko predelan sneg, še vedno s snegom prekriti prehodi v zgornjem delu stene in spremenljivo vreme. Z nekaj sreče bi nama lahko uspelo — in odločila sva se za potovanje. Janiju je uspelo urediti, da je potoval z nama; bil nama je moralna opora in konkretna pomoč

Pri takem smučanju ne sme biti nobene napake

pri premagovanju cestnih razdalj in pri orientacijskem usklajevanju s pomočjo radijskih postaj. Še enkrat sva z vso pozornostjo uredila robnike smučí in s trdno obljubo, da bomo pazljivi, smo se poslovili od domačih.

OZEK KOT PREKO CEPINOVE LOPATICE

Pred cerkvijo na osrednjem trgu Zermatta odloživa nahrbtnike in bolj v srcih kot na licih zaigra nasmeh. Mogoče bo tokrat šlo! Nič se nama ne mudi, saj se nameravamo ta dan povzpeti le na greben Hörnli. Barometri, pritrjeni na izprane lesene stebre starih hiš, obljublajo »sonniges Wetter«. Nekaj časa se pomudiva v majniškem vzdušju tamkajšnje cerkve, išoč in poglabljajoč tisto mirnost, s katero toliko laže počnem vse stvari. Z Janijem se še enkrat pogovorimo o načinu ukrepanja, če bi se vendarle pripetilo kaj neprijetnega, hip zatem pa naju počasna gondola odpelje do Čmega jezera.

Debeli dve uri sva potrebovala, da sva ob zgljedno hitrem tempu prelela gníl sneg do Hörnli-Hütte. Kot so nama zagotovili stari znanci v dolini pod Matterhornom, je bila zimska soba odprta. Nemški alpinist, ki je dosegel kočó

uro pred nama, nama je postregel s čajem s svojega kuhalnika. Pozornost sva vrnila s krožnikom juhe v večernih urah.

Večer je. Zdaj se seznanjava z dejstvom — najino jutrišnje steno — iz oči v oči. Dolgotrajno poslavljanje sonca je bilo priložnost, da sva obseдела in v duhu tavala po obronkih razorane gorske pokrajine.

V zgodnjem jutru po tem večeru sva poskušala urediti najina nahrbtnika, da bi bila čim lažja. Smučarske čevlje sva obula in nanje pritrčila dereze, vzela cepina v roke in poveznila čeladi na glavi. Smuči in palice sva skrbno pripela na nahrbtnik, da ne bi izgubljala časa s popraviljanjem med vzponom.

Hitrih korakov sva se začela spuščati po zmrz-njenem snegu pod vzhodno steno. Najina zamišljena linija vzpona in nato smučanja jo reže skoraj natančno na polovico. Ob gledanju kosov kamenja in ledu, ki je sedaj ležalo pod steno, sva ostala tiho in pospešila korak, kolikor so le dovolila pljuča.

Vstop v steno je bilo treba skrbno izbrati, saj je to pas stotih višinskih metrov, ki ponujajo različne prehode, najin pa mora biti obenem primeren tudi za smučanje. Ko se bova s smučmi vračala, bo že toplo, kar bo povečalo nevarnost padajočega kamenja, čemur se bova lahko izognila le s kar največjo hitrostjo. Oboje je neizogibno v tem letnem času, ko gora menja svoje oblačilo.

Zadovoljna s prehodi sva dosegla osrednje snežišče, ko naju je po brežični zvezi poklical Jani. Navdušeno mu poveva, da so razmere dobre in da nama je njegova družba preko radijskih valov za spodbudo. Naslednjo uro in pol hitiva pod strm žleb vrhnjega dela piramide. Ko sva gledala steno od daleč, so se nama zdeli vsi prehodi logični in lahko razpoznavni, tukaj, neposredno pod strminami, pa nama je Janijevo svetovanje občasno olajšalo odločitev. Ko se spojiš s tako široko steno in preko ozkih lopatic cepinov zreš navzgor, se kót opazovanja zoži in prej tako razpoznavne oblike spremenijo svoj videz. Podobno je tudi ob smučanju navzdol, zato so sledi vzpona, pa čeprav le drobne pike prednjih konic derez, zelo dragocene.

Ozek žleb, ki je edina zasnežena povezava z ramo Matterhorna, se je vse bolj ožil. Ko sva obstala pod prvim, slaba dva metra visokim skokom, naju je z grebena že nekoliko pod nama pozdravljaj bivak Solwei, ob katerem baje poleti neznanosno smrdi — po ljudeh seveda. Skok, kakršnih je bilo že veliko, pa vendar strmina, ki ne popusti vse do ledeniških razpok pod steno, svari z nevarnostjo. Prekrit je bil s tanko skorjo ledu, komajda še uporabno za ledno orodje. Tudi nekaj metrov nad njim ni bilo veliko bolje, zato sva hitro uvidela, da bo treba

Globoko v dolini, zadaj pa sanjska gora

biti stoodstoten. Vzpenjanje nad njim sva upočasnila, saj je bil vedno bolj strm žleb vse gosteje posut s štrlečim kamenjem, ki bi naju ob smučanju lahko hitro vrglo iz ravnotežja. Zato sva si poskušala kar najbolje zapomniti nevarna mesta. Ko sva zlezla še čez drug, nekoliko nižji skok, sva bila še le povsem prepričana, da bova lahko poskušala smučati, saj sva zagledala zadnji prehod do rame. Bil je pokrit s snegom in ledom, ne na debelo, pa vendar...

Vroče sonce je priganjalo in na malo položnejšem svetu 200 metrov pod vrhom sva skopala dve polički za udobnejšo zamenjavo alpinistične opreme s smučarsko.

ZBIRKA NAJLEPŠIH ZAVOJEV V ŽIVLJENJU

Zelo negotov občutek je, ko obstaneš nad kilometrom zevajoče strmine brez pravega stika s tlemi. Dereze romajo v nahrbtnik, na smučeh pa ni nič trdnega, gotovega. Ko si jih enkrat pripreš, je najbolje, da še od pristopa ogret kar najhitreje začneš smučati. Kljub vsemu sva ukradla nekaj minut za fotografiranje. Tja, kjer so bile še malo prej smuči, sem pripel malega medvedka, ki so mi ga otroci dali s seboj na pot — za srečo.

Z Drejcem glasno ponoviva »progo« z vsemi ključnimi prehodi v steni. Še preden si rečeva obredni »srečno«, se srečajo najini pogledi: v njih je trdna odločnost in samozaupanje, ker

veva, da zmoreva tako smučanje. Vseeno si nemo sporočava: »Bodi previden, reagiraj bliskovito, ne izgubi ravnotežja!«

Kjer ni varnega prostora za ponoven preizkus opreme, je vedno prvih nekaj metrov negotovih. Ko zapustiš varno poličko, potrebuješ najprej potrditev, da so razmere in oprema zares take, kot jih ocenjuješ. Najprej zdrsiš nekaj metrov in nežno, vendar hitro to drsenje prekineš.

Vse je v redu. Sledi prvi prehod čez vpadnico, prvi zavoj in zaustavljanje. Vsako prehajanje iz enega v drug zavoj je priložnost za izgubo kontrole nad ravnotežjem in s tem nad hitrostjo drsenja. Skrb povzročajo drobni skalni štrclji, ki lezejo izpod tenke plasti ledu in snega, kakršna pokriva zgornjo tretjino stene. Strmina je tolikšna, da se ne da izogniti metru ali dvema bočnega drsenja pred zaustavljanjem ali novim zavojem. Če bi ob tem početju le enkrat zadela ob rob skale, bi bilo zelo težko karkoli storiti proti naravnim zakonitostim. Drug drugemu sva v tiho podporo.

Po odsmučanih prvih sto metrih izberem »varno« mesto v žlebu in (kot prej Drejc mene), spremljam bratovo početje. Nad prvim skokom že zaradi občutka poguma narediva kar največ zavojev, da pred nevarnim mestom ne bi bilo preveč neznank. Kratek skok vstran — hip zatem pa pristanek in drsenje do zaustavitve

točno v smer vpadnice, saj so levo in desno štrlele skale. (Dokler drsiš, je najnevarneje, da ti karkoli nekontrolirano zaustavi smuč.)

Drugi, nekoliko višji skok dovoljuje pod seboj nekoliko več svobode, nekoliko vprašljiv pa se zdi sneg, saj bo sunek smuču na podlago izdaten. Ko se robniki zarežejo v zdrav, grobo zrnat sneg in smuču nezmotljivo odreagirajo na previdno nastavitev, si v navdušenju kratko pomahava.

Naprej naj bi strmina nekoliko popustila in snega je tudi dovolj. Da pa ne bi bila preveč brezskrbna, je spomladansko zaspani Matterhorn začel za nama metati kamenje. Mislim, da ne iz jeze, samo toliko, da ne bi doma govorila neumnosti.

Osrednje snežišče stene ponuja razmere za dopolnitev zbirke najlepših zavojev v življenju. Stopinje vzpona so zelo slabo vidne, saj je bil sneg še trd, zato so Janijeve potrditve o pravilni smeri spusta preko radijske zveze toliko bolj razveseljive.

Z nižanjem višine raste »umetniški vtis« najinega početja. Nepopisen je občutek, ko v steni Matterhorna poskušam izpeljati dolg, zaključen lok in si domišljam, da bi v prehodu v naslednjega lahko celo nekoliko pospešil.

Kar nekaj iznajdljivosti je od naju zahteval zadnji prehod do razpokanega snežišča pod steno, potem pa... Z veseljem, ki prežema vse telo,

namesto komentarja

GORSKI PRESEŽNIKI

Vse, kar je opremljeno s kakšnim presežnikom, je za ljudi zanimivo: junaki so tisti, ki so najhitrejši ali najvztrajnejši, tisti, ki najbolj obvladujejo najrazličnejše oblikovane žoge, ki najdlje mečejo različna športna orodja, ki preplavajo, prekolesarijo, prehajajo ali pretečejo največje razdalje, ki se najgloblje potopijo in najvišje priplezajo, ki zmorejo na močnih in hitrih strojih največje hitrosti, ki skačejo najdlje in najvišje, ki zmorejo na športnih orodjih največje umetelnosti.

Človek gre pri teh stremljenjih k skrajnim mejam zmogljivosti vedno dalje in dalje: ni dovolj, da je nekdo samo najboljši maratonec, ampak mora biti poleg tega še najboljši plavalec, kolesar in še kaj obenem, da največ velja in da je najboljši. Zdaj ni dovolj samo to, da nekdo prepleza strmo gorsko steno, ampak jo mora čim hitreje in čimbolj »prosto«, brez vsakršnih pomagal; ni dovolj samo priti na

gorski vrh, ampak je še bolje čim hitreje priteči nanj; ni dovolj niti priteči nanj, ampak je še bolje tja gor prikolesariti in potem nemara skupaj s kolesom z jadrnalnim padalom poleteti z vrha v dolino.

Ali se potem še lahko čudimo, da bi tako veliko Slovencev tako rado prišlo vsaj enkrat v življenju na najvišjo slovensko goro, na Triglav, pa četudi jih planinstvo komajda zanima? Ali se lahko čudimo, da so prav na triglavskih poteh vse poletje takšne kolone gorskih obiskovalcev in bi od treh podtriglavskih planinskih koč do vrha morali skorajda postaviti semafor, da ne bi prihajalo do hudih preprirov med »udeleženci v planinskem prometu«? Ali se lahko čudimo, da so prav navade triglavskih obiskovalcev najmanj planinske in njihovo obnašanje najmanj okolju prijazno?

Pa pustimo Triglav do nadaljnega tem obiskovalcem in sami pojdemo raje na prav malo znane, malo obiskovane in odročne gorske vrhove in od daleč glejmo triglavske mravlje! Prijetneje bo za vse, za one in za nas. Saj nekoč bomo menda vsi Slovenci le prišli na Triglav, ki bo potem spet postal približno tak, kot je bil nekoč.

Marjan Raztresen

smučava prek zadnjih težav, oba hkrati, srečana. Gostobesedna sva, ko hitiva h koči Hörnli, kjer leži nekaj najine opreme. Zdajšnje gledanje na veličastno piramido je prežeto s hvaležnostjo in s še večjim spoštovanjem.

Pot normalnega sestopa proti Črnemu jezeru je na več mestih že kopna, zato ponovno zavijeva s smučmi na nogah pod steno in nato po zložnih pobočjih do urejenih smučišč. Tokrat nama brezskrbnost kali sto metrov širok pas novega podora serakov, ki ga morava prečiti. Zato si še ne sezeva v roke, evforiji še ne pustiva na površje.

SLOVO OD HREPENENJA

Slovo od kočice Hörnli, slovo od gore, od hrepenenja, ki se je uresničilo. Končno, po šestih letih, kar sem to prvič upal naglas povedati. Nevarno področje pod seraki presmučava v veliki razdalji, opazujoč drug drugega. Zadnja

strmina pred povsem položnim svetom na višini nekako 2800 metrov je bila že dobro razgreta od sonca. V takšnem snegu — ne celcu, ampak gnilcu — je edini način spreminjanja smeri garaško poskakovanje. Ob slehernem doskoku smuču tonejo pod težo smučarja in nahrbtnika. Presenetljivo je položnejši svet precej manj mehak in ravno toliko nagnjen, da vijugava vse dotlej, ko v samoti zaželiva še enkrat uzreti najino steno.

Ravno ob pravem času, kajti južni veter je sklenil zastreti pogled z deževnimi oblaki. Kakšna sreča! Bilo je dovolj snega, vzdržalo je vreme, s seboj sva prinesla dovolj znanja — in sedaj lahko zreva tja gor, kjer bo že jutri, kot je bilo včeraj. Nobene sledi, veter, dež in sneg bodo izbrisali najine vijuge, Matterhorn bo premnogim zgodbam dodal le kratko beležko, da sta po njegovih strmih vesinah smučala dva Slovenca iz majhne, prelepe vasi pod Grintovci. Opravljeno je! Zdaj si smeva seči v roke.

SKRAJNI ČAS JE, DA IZMERIMO IN POIMENUJEMO VSE SVOJE GORE

VSI SLOVENSKI DVATISOČAKI?

LJUBO URAJNAR

Čeprav smo v lanskem letu praznovali že stoto obletnico organiziranega planinstva pri nas, pa še vedno ne vemo natanko, koliko vrhov z nadmorsko višino nad 2000 metrov je v naših gorstvih. Še več! V številnih primerih ne vemo niti za njihovo dejansko nadmorsko višino, pogosto pa se znajdemo tudi v zadregi, kako naj jih pravilno poimenujemo. Koliko dvatisočakov je v naši državi, kakšna je njihova nadmorska višina, kakšna imena naj nosijo?

Odgovori na omenjena vprašanja so seveda mnogo bolj zahtevni, kot se morda zdi na prvi pogled. Sam sem jih skušal poiskati tako, da sem si izpisoval njihova imena iz planinskih priročnikov in vodnikov, obenem pa sem podrobno prečesal vse zemljevide, ki pokrivajo naša tri gorstva. Pri tem sem skrbno beležil sleherno poimenovano koto z nadmorsko višino nad 2000 metrov.

Identifikacija vseh slovenskih dvatisočakov seveda ni lahko opravilo. Ko preučuješ zemljevide, se srečuješ z vrhovi, ki na nekaterih kartah obstajajo, na drugih ne. Tu imajo takšno višino, tam drugačno. Prav tako se razlikujejo imena vrhov, zato je takšno klasificiranje sila kočljiva zadeva, ki se je do sedaj še nihče ni lotil v celoti. Bilo je sicer nekaj ad hoc poskusov, ki pa so bili večinoma namenjeni revijalnim potrebam.

Pri tem nekateri avtorji uporabljajo, milo rečeno, čudne kriterije. Po njihovem naj bi bil vrh

izrazita vzpetina, ki se za najmanj 50 ali celo 100 metrov dviga nad neposredno okolico. In zakaj ravno 50 ali 100 metrov? Po isti logiki lahko to mejo poljubno zvišujemo ali znižujemo, pač odvisno od subjektivnega mnenja posameznega kronista vrhov.

Meni ni šlo samo za popis pomembnih ali izrazitih vrhov, ki obvladujejo svojo sosesčino, zato sem pri beleženju slovenskih dvatisočakov upošteval preprosto pravilo: vrh mora imeti (na zemljevidu) svojo koto z izmerjeno nadmorsko višino nad 2000 metrov, ob njej pa mora biti izpisano njegovo ime. Tako se, recimo, uvršča med dvatisočake tudi Mali Triglav (2725 m), tretji najvišji vrh v Sloveniji, čeprav v neposredni sosesčini svojega večjega brata sploh ne učinkuje kot izrazit vrh. A kako mogočno bi učinkoval, če bi, recimo, stal sredi Kamniško-Savinjskih Alp! In obratno. Če bi Grintovec stal tik poleg Kanjavca, morda sploh ne bi prišel do svojega imena. Podobno velja tudi za Mali Kamin, Spodnji Stenar, Malo Ojstrico, Malo Raduho, Mali Stol, Mali Grintovec itd. Primerov je veliko.

ALI JIH JE RES (SAMO) 349?

Skrbno beleženje vseh poimenovanih kot z nadmorsko višino prek 2000 metrov je slednjic navrglo številko 349. Toliko dvatisočakov naj bi bilo v Sloveniji po virih, ki so mi bili dostopni. S tem seveda ne mislim trditi, da ta številka drži povsem, saj je v seznamu nekaj spornih vrhov,